Αριθμός Απόφασης: 212/2026

KONSTANTINA ZOI
2026-02-04 12:08:37 EET
PASCHALINA MINTOU
2026-02-04 12:22:59 EET

Η

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

10Ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της, στις 23 Ιανουαρίου 2026, με την εξής σύνθεση: Κωνσταντίνα Ζώη, Πρόεδρος, Μαρία Βύρρα, Εισηγήτρια και Λευκοθέα-Σεραφίνα Μπόττη, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 15.12.2025 και υπό Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. 2126/17.12.2025 προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ» (εφεξής ο «προσφεύγων»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Κατά της «ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ» (εφεξής η «αναθέτουσα Αρχή»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Και την παρέμβαση του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «LM CONSTRUCTION ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και με διακριτικό τίτλο «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» (εφεξής η «παρεβαίνουσα»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Με την υπό κρίση προδικαστική προσφυγή ο προσφεύγων αιτείται να ακυρωθεί η με αριθμό 1961/2025 απόφαση της Περιφερειακής Επιτροπής της Περιφέρειας Αττικής.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια

Μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής, προκύπτει, ότι καταβλήθηκε και δεσμεύθηκε το νόμιμο παράβολο με κωδικό 120296648956 0610 0059, ποσού 2.017,00 ευρώ.

2. Με τη Διακήρυξη, υπό Α.Δ.Α.Μ. 25PROC017542701, προκηρύχθηκε *«ανοικτή διαδικασία για την επιλογή αναδόχου κατασκευής του έργου: ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΦΡΕΑΤΙΩΝ ΥΔΡΟΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕ ΠΕΙΡΑΙΑ (2025) Εκτιμώμενης αξίας 403.225,81 Ευρώ (πλέον Φ.Π.Α. 24 %)».* Ως κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης ορίσθηκε αυτό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς μόνο βάσει τιμής (χαμηλότερη τιμή). Η ως άνω διακήρυξη αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.), στις 12.09.2025, υπό Α.Δ.Α.Μ. 25PROC017542701, καθώς και στην διαδικτυακή πύλη του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ., όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε συστημικό αριθμό 216328.

3. Η επίμαχη διαγωνιστική διαδικασία, ως εκ του αντικειμένου της, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης άνευ Φ.Π.Α. και του χρόνου εκκίνησης της διαγωνιστικής διαδικασίας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016, σύμφωνα με το άρθρ. 345 του ν. 4412/2016, η δε Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., ενώπιον της οποίας ασκείται η προσφυγή, είναι αρμόδια για την εξέτασή της.

4. Η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή έχει ασκηθεί: (α) εμπροθέσμως, καθ' όσον η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, στις 03.12.2025, και η προσφυγή κατατέθηκε στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, στις 15.12.2025 (κατά παρέκταση, δοθέντος ότι η 13η.12.2025 ήταν Σάββατο, η 14η.12.2025 ήταν Κυριακή, δηλαδή εξαιρετέες ημέρες), β) μετ' εννόμου συμφέροντος, καθώς ο προσφεύγων (2ος στη σειρά μειοδοσίας) βάλλει κατά της προσφοράς της προσωρινής αναδόχου, επιδιώκοντας ευλόγως να ανατεθεί στον ίδιο η σύμβαση.

5. Η αναθέτουσα Αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 365 της παρ. 1 του Ν. 4412/2016, κοινοποίησε την προσφυγή μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. στους θιγόμενους από τυχόν αποδοχή της, στις 18.12.2025, προκειμένου αυτοί να λάβουν γνώση και ν' ασκήσουν ενδεχομένως το δικαίωμα παρέμβασής τους. Η δε παρεμβαίνουσα άσκησε νομίμως και εν γένει παραδεκτώς την παρέμβασή της, στις 29.12.2025

(κατά παρέκταση, δοθέντος ότι η 28η.12.2025 ήταν Κυριακή, δηλαδή εξαιρετέα ημέρα), και με πρόδηλο έννομο συμφέρον δοθέντος ότι έχει αναδειχθεί προσωρινή ανάδοχος.

6. Η αναθέτουσα Αρχή υπέβαλε νομίμως και εμπροθέσμως, στις 30.12.2025, τις απόψεις της επί της κρινόμενης προσφυγής. Ο δε προσφεύγων κατέθεσε εμπροθέσμως, στις 05.01.2026 υπόμνημα.

7. Στον εν θέματι διαγωνισμό υπέβαλαν προσφορά τέσσερις οικονομικοί φορείς. Η σειρά μειοδοσίας διαμορφώθηκε ως εξής: 1η κατετάγη η «LM CONSTRUCTION ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ με ποσοστό έκπτωσης 33,00%, 2ος κατετάγη ο «ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ», με ποσοστό έκπτωσης 18,55%, 3η κατετάγη η «Σ. ΚΑΡΑΒΕΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ - ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», με ποσοστό έκπτωσης 15,00%, και 4η κατετάγη η «YOUR PROJECT ΙΚΕ», με ποσοστό έκπτωσης 12%. Εν συνεχεία, η Επιτροπή Διαγωνισμού έκρινε ότι η προσφορά του οικονομικού φορέα «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» τεκμαίρεται ως ασυνήθιστα χαμηλή, καθώς παρουσίαζε απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών, ο οποίος υπολογίστηκε σε 19,64% . Κατόπιν, η αναθέτουσα Αρχή απέστειλε στον ως άνω οικονομικό φορέα την υπ' αριθμό πρωτ. 1311569/24.10.2025 πρόσκληση για υποβολή εξηγήσεων επί των τιμών της προσφοράς του εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών. Ο ανωτέρω οικονομικός φορέας απέστειλε εμπροθέσμως τις εξηγήσεις του στις 11.11.2025. Η Επιτροπή Διαγωνισμού έκρινε ότι οι εξηγήσεις του εν λόγω οικονομικού φορέα είναι ικανοποιητικές και εισηγήθηκε την ανάδειξή του ως προσωρινού αναδόχου. Τέλος, με την προσβαλλόμενη απόφαση η εταιρεία «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» αναδείχθηκε προσωρινή ανάδοχος του διαγωνισμού. Αντίγραφο της ανωτέρω απόφασης με τα αντίστοιχα δικαιολογητικά συμμετοχής του προσωρινού αναδόχου, αναρτήθηκαν στις 2.12.2025, χωρίς, όμως, να αναρτηθούν η αιτιολόγηση της προσφοράς και τα σχετικά έγγραφα αυτής. Κατόπιν αιτήματος του προσφεύγοντος, τα σχετικά έγγραφα της αιτιολόγησης αναρτήθηκαν στο ΕΣΗΔΗΣ, στις 3.12.2025, οπότε και ο προσφεύγων έλαβε

πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης, στις 03.12.2025. Από την επομένη αυτής εκκίνησε η προθεσμία της υπό κρίση προσφυγής.

8. Ο προσφεύγων, με τον πρώτο λόγο της προσφυγής, βάλλει κατά της προσφοράς της εταιρείας «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» (ήτοι, της παρεμβαίνουσας), ισχυριζόμενος ότι αυτή ήταν απορριπτέα. Τούτο, διότι, κατά τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, η ανωτέρω εταιρεία, στο ΕΕΕΣ της, παρέλειψε να δηλώσει τους υπεργολάβους που προτίθεται να χρησιμοποιήσει στο έργο και δεν υπέβαλε ΕΕΕΣ των υπεργολάβων της, παραβιάζοντας ούτως τα άρθρα 22, 23 και 25 της διακήρυξης και τα άρθρα 58 και 79 του Ν. 4412/2016.

Α. Ως προς τον πρώτο λόγο της προσφυγής, λεκτέα τα κάτωθι.

α) Πρώτον, από τις διατάξεις του άρθρου 88 του ν. 4412/2016 συνάγονται τα εξής: Η αναθέτουσα Αρχή οφείλει να εκτιμήσει εάν οι υποβληθείσες στη διαγωνιστική διαδικασία οικονομικές προσφορές είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Εάν η αναθέτουσα χαρακτηρίσει συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούται να καλέσει τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την προσφορά κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή, προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς του (βλ.Σ.τ.Ε. 155, 726/20222, Ε.Α.Σ.τ.Ε. 10,208/2020, 164/2020, 12/2020 κ.ά). Συνεπώς, προσφορά που φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή δεν απορρίπτεται αυτομάτως, αλλά πρέπει να ακολουθείται η προβλεπόμενη στις διατάξεις του άρθρου 88 διαδικασία ελέγχου, κατόπιν ακρόασης του προσφέροντος. Ειδικότερα, η αναθέτουσα Αρχή καλεί τον διαγωνιζόμενο οικονομικό φορέα να εξηγήσει την τιμή ή το κόστος που προτείνει και να προσκομίσει τα αναγκαία δικαιολογητικά, τα οποία αποδεικνύουν ότι η προσφορά του είναι σοβαρή. Η σχετική πρόσκληση πρέπει να διατυπώνεται με σαφήνεια και να περιέχει συγκεκριμένο καθορισμό των επί μέρους στοιχείων της οικονομικής προσφοράς που προκαλούν αμφιβολίες και χρήζουν αιτιολόγησης, προκειμένου να παρέχεται στον προσφέροντα η δυνατότητα να αποδείξει, κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή, τη σοβαρότητα της προσφοράς του, εν όψει και των ειδικών περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Προς αιτιολόγηση της οικονομικής του προσφοράς, ο διαγωνιζόμενος μπορεί να υποβάλει, πέραν από τις ενδεικτικώς

αναφερόμενες στην παράγραφο 2 του άρθρου 88 του ν. 4412/2016, όλες τις εξηγήσεις που κρίνει σκόπιμες, εν όψει της φύσης και των χαρακτηριστικών του έργου, χωρίς οποιονδήποτε σχετικό περιορισμό, οφείλει δε να προσκομίζει τα στοιχεία που τεκμηριώνουν τις παρεχόμενες εξηγήσεις. Η αναθέτουσα Αρχή λαμβάνει υπ' όψη για την αξιολόγηση της προσφοράς όλα τα κρίσιμα στοιχεία που επικαλείται ο προσφέρων για να τεκμηριώσει ότι η προσφορά του, μολονότι εμφανίζεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλή, είναι αξιόπιστη και καθιστά δυνατή την ορθή εκτέλεση της σύμβασης. Εξάλλου, η αναθέτουσα Αρχή οφείλει, κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 88, να αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες «σε συνεννόηση με τον προσφέροντα», δηλαδή κατόπιν πραγματικού και ουσιαστικού διαλόγου με αυτόν, προκειμένου να αποσαφηνίζονται όλα τα επίμαχα στοιχεία της προσφοράς και η αναθέτουσα Αρχή να δύναται να σχηματίσει πλήρη και σαφή εικόνα περί τούτων και να εκφέρει ασφαλή κρίση ως προς το παραδεκτό της οικονομικής προσφοράς. Η προσφορά απορρίπτεται δε μόνον εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται. Η ανωτέρω περιγραφόμενη ουσιαστική διαδικασία διαλόγου μεταξύ της αναθέτουσας Αρχής και του προσφέροντος, προκειμένου να δοθεί στον τελευταίο η δυνατότητα να αποδείξει ότι η προσφορά του είναι σοβαρή, συνιστά απαίτηση του ενωσιακού δικαίου, που αποσκοπεί στην αποτροπή αυθαίρετων εκτιμήσεων της αναθέτουσας Αρχής και στη διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των διαγωνιζομένων. Επομένως, η διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται νομίμως μόνον εάν πληρούνται, σωρευτικώς, οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, ήτοι, αφενός, έχει χορηγηθεί στον προσφέροντα η δυνατότητα να αιτιολογήσει πλήρως και λυσιτελώς την προσφορά του ως προς όλα τα επίμαχα σημεία και, αφετέρου, η αναθέτουσα Αρχή έχει διαμορφώσει ασφαλή κρίση ως προς το παραδεκτό της προσφοράς κατόπιν αποσαφήνισης όλων των κρίσιμων στοιχείων που τη συνθέτουν. Η μη πλήρωση έστω και μίας εκ των ανωτέρω προϋποθέσεων καθιστά νομικώς πλημμελή τη διαδικασία ελέγχου της προσφοράς που φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή (βλ. Σ.τ.Ε. 2128/2022, 1555/2022, 726/2022, 832/2021, 199/2021, πρβλ. Σ.τ.Ε. 2181/2004, βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕΕ της 10.9.2020 Tax-Fin-Lex [C-367/19], σκ. 30 επ., της 18.12.204 Azienda Ospedaliero-Universitaria κατά Data Medical Service [C-568/13], σκ. 43 επ., κ.ά.). Οι ανωτέρω διατάξεις δεν

έχουν, πάντως, την έννοια ότι η αναθέτουσα Αρχή υποχρεούται, άνευ ετέρου, να καλεί κατ' επανάληψη τον προσφέροντα να διευκρινίζει, επεξηγεί και συμπληρώνει τα τυχόν ελλιπή στοιχεία της αιτιολόγησης της προσφοράς του. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν, η αναθέτουσα Αρχή, εφ' όσον αιτιολογεί πλήρως την κρίση της ότι η ελεγχθείσα προσφορά, κατόπιν ειδικής και σαφούς πρόσκλησης του προσφέροντος προς αιτιολόγηση αυτής, είναι αναμφίβολα ανεπαρκής, τερματίζει νομίμως τη διαδικασία διαλόγου με τον τελευταίο, χωρίς να υποχρεούται σε περαιτέρω κλήση του για υποβολή πρόσθετων διευκρινίσεων (βλ. ΣτΕ 2128/2022). Τέλος, σε περίπτωση κατά την οποία διαγωνιζόμενος προβάλλει ενώπιον της αναθέτουσας Αρχής ή ενώπιον της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς εκ μέρους άλλου διαγωνιζομένου, γεννάται αντίστοιχη υποχρέωση της αναθέτουσας Αρχής να απαντήσει επί των προβληθέντων ουσιωδών ισχυρισμών. Η απάντηση αυτή πρέπει να είναι νομίμως αιτιολογημένη, η δε νομιμότητα και επάρκεια της σχετικής αιτιολογίας αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από την Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. και, εν τέλει, από το αρμόδιο δικαστήριο (πρβλ. Σ.τ.Ε.726/2020, 1425/2020, Σ.τ.Ε. Ε.Α. 208/2020, 164/2020, 12/2020 κ.ά.). Πάντως, ισχυρισμοί ερειδόμενοι μόνο στην κοστολόγηση της προσφοράς του διαγωνιζόμενου οικονομικού φορέα που τους προβάλλει ή και άλλων υποψηφίων, σε σύγκριση ενδεχομένως και με τις τιμές του προϋπολογισμού, δεν συνιστούν απαραιτήτως ειδικούς και συγκεκριμένους, υπό την προεκτεθείσα έννοια, ισχυρισμούς περί του ασυνήθιστα χαμηλού της οικονομικής προσφοράς συνδιαγωνιζομένου, καθ' όσον η διαμόρφωση της προσφοράς κάθε διαγωνιζομένου συναρτάται με οικονομοτεχνικούς παράγοντες που καθορίζονται ενόψει των ιδίων αυτού δεδομένων (βλ. ΣτΕ ΕΑ 208/2020, 164/2020, 20/2020, 12/2020 κ.ά.). Ούτε καθίσταται, άνευ ετέρου, αδικαιολόγητα χαμηλή μια οικονομική προσφορά εκ μόνου του λόγου ότι οι παρασχεθείσες διευκρινίσεις ως προς συγκεκριμένα κονδύλια κρίνονται τελικώς ανεπαρκείς, καθόσον ενδέχεται η μη επαρκής αιτιολόγηση ως προς τα συγκεκριμένα κονδύλια, αυτοτελώς αξιολογούμενη, να μην επηρεάζει την αξιοπιστία και τη σοβαρότητα της υποβληθείσας προσφοράς, εν όψει π.χ. του ύψους της επιβάρυνσης για ορισμένο κονδύλιο λόγω μη επαρκούς αιτιολόγησής του, σε συνδυασμό με το περιθώριο κέρδους της προσφοράς (ΣτΕ 292/2024). Εξάλλου, όταν το κόστος που υπολόγισε κάποιος φορέας

κρίνεται ανεπαρκές από την Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., ώστε η προσφορά να εμφανίζεται ασυνήθιστα χαμηλή, πρέπει να παρέχεται στον οικονομικό φορέα η δυνατότητα, να αιτιολογήσει τη σοβαρότητα της προσφοράς του, επικαλούμενος κάθε στοιχείο που μπορεί να δικαιολογήσει τη σύνθεσή της (πρβλ. Σ.τ.Ε. Ε.Α. 19/2020). Ο αποκλεισμός, στην περίπτωση αυτή, του διαγωνιζομένου από τη διαδικασία ανάθεσης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της αναθέτουσας Αρχής, αφού κρίνει η ίδια αιτιολογημένα ότι τα στοιχεία που της παρέσχε ο διαγωνιζόμενος δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της προσφοράς του (βλ. Σ.τ.Ε. 602/2021 σκ. 10, Σ.τ.Ε. Ε.Α. 288/2020 σκ. 16).

β) Δεύτερον, σύμφωνα και με τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 165 παρ. 1 του ν. 4412/2016, ως «υπεργολαβία» νοείται η σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου μεταξύ του αναδόχου δημόσιου έργου και άλλης εργοληπτικής επιχείρησης, για την κατασκευή μέρους του έργου που έχει αναληφθεί από τον ανάδοχο. Όπως συνάγεται δε από τον συνδυασμό των των άρθρων 23.1, 25.1 και 25.4 της διακήρυξης (τα οποία αποδίδουν κατ' ουσίαν το ρυθμιστικό περιεχόμενο των διατάξεων των άρθρων 58 και 75 παρ. 1 και 2 του ν. 4412/2016), ο οικονομικός φορέας, ο οποίος προτίθεται να αναθέσει τμήμα του αντικειμένου της σύμβασης υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, υποχρεούται να αναφέρει στην προσφορά του το τμήμα της σύμβασης που θα αναθέσει, καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνει, στο δε ΕΕΕΣ που υποβάλλει, υποχρεούται να δηλώσει την πρόθεσή του για ανάθεση υπεργολαβίας, υποβάλλοντας μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και ΕΕΕΣ του υπεργολάβου, ώστε η αναθέτουσα αρχή να δύναται να προβεί σε έλεγχο της επαγγελματικής καταλληλότητας του υπεργολάβου και να επαληθεύσει τη μη συνδρομή στο πρόσωπό του των προβλεπόμενων στις διατάξεις της διακήρυξης λόγων αποκλεισμού. Με τον τρόπο δε αυτόν αποτρέπεται ο κίνδυνος καταστρατήγησης της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, με την έμμεση συμμετοχή σε διαγωνισμό για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων οικονομικών φορέων, για τους οποίους συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού ή οι οποίοι δεν πληρούν τα ελάχιστα απαιτούμενα από την οικεία διακήρυξη κριτήρια καταλληλότητας (βλ. ΣτΕ 446/2024 σκ. 12, 292/2024 σκ. 21, 56/2024 σκ. 9).

γ) Τρίτον, το περιεχόμενο της υπ' αριθμό πρωτ. 1311569/24.10.2025 πρόσκλησης της αναθέτουσας Αρχής (ψηφιακό αρχείο «ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ») προς την εταιρεία «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» (ήτοι, προς την παρεμβαίνουσα), είχε ως εξής: *"Σύμφωνα με το άρθρο 4.1 παρ. (η) της διακήρυξης του έργου του θέματος και σε συνέχεια της ανωτέρω σχετικής απόφασης της Περιφερειακής Επιτροπής Αττικής, σας καλούμε να υποβάλλετε εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της παρούσας πρόσκλησης, την αιτιολόγηση της οικονομικής σας προσφοράς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 88 & 89 του Ν. 4412/2016 όπως έχει τροποποιηθεί και Οι παρεχόμενες εξηγήσεις σας θα αποσταλούν μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του συστήματος. Σας επισημαίνουμε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4.1 παρ. (η) της διακήρυξης, η μη απόκρισή σας εντός της ανωτέρω ταχθείσας προθεσμίας στην παρούσα πρόσκληση για την υποβολή εξηγήσεων συνεπάγεται απόρριψη της προσφοράς σας ως «μη κανονική» και κατάπτωση της εγγυητικής σας επιστολής, καθώς επίσης ότι οι παρεχόμενες εξηγήσεις αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν κατά τη διάρκεια της σύμβασης".*

δ) Τέταρτον, η ανωτέρω εταιρεία «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ» (ήτοι, η παρεμβαίνουσα) παρείχε εμπροθέσμως εξηγήσεις, στις 11.11.2025 (ψηφιακό αρχείο «ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ», επισυνάπτοντας και συνημμένα), με το εξής περιεχόμενο: *«...Οι μηχανικοί, οι τεχνικοί, οι εργοδηγοί και το βοηθητικό προσωπικό της εταιρείας, διαθέτει σημαντική εμπειρία πολλών ετών τόσο σε Δημόσια όσο και σε Ιδιωτικά Έργα. Διαθέτει έμπειρο μόνιμο προσωπικό αποτελούμενο από χειριστές, τεχνικούς και κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό άρτια συντηρημένο ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στην κατασκευή έργων μεγάλων και ιδιαίτερων απαιτήσεων. Επιπρόσθετα η εταιρεία είναι πιστοποιημένη κατά ISO 9001:2015 (αριθμός Πιστοποιητικού: ΤΒ-030-02-100-00847), κατά ISO 14001:2015 (αριθμός Πιστοποιητικού: Ι – 030-02-140-00041), κατά ISO 22301:2019 (αριθμός πιστοποιητικού: ΤΒ-030-02-223-00008), κατά ISO IEC 27001:2013 (αριθμός πιστοποιητικού: ΤΒ-030-02-270-00103), κατά ISO 37001:2016 (αριθμός πιστοποιητικού Ι-030-02-370-00031), κατά ISO 39001:2012 (αριθμός πιστοποιητικού ΤΒ-030-02-390-00007), κατά ISO 45001:2018 (αριθμός πιστοποιητικού ΤΒ-030-02-450-00070), κατά ISO*

50001:2018 (αριθμός πιστοποιητικού ΤΒ-030-02-500-00033) και κατά ISO 37301:2021 (αριθμός πιστοποιητικού ΤΒ-030-02-373-00003). Το εύρος των Υδραυλικών Έργων και Έργων Οδοποιίας που έχει αναλάβει η εταιρεία τα τελευταία χρόνια, καλύπτει πλήρως το αντικείμενο του εν θέματι έργου. Κατά την εκτέλεση παρόμοιων έργων, η εταιρεία έχει αντιμετωπίσει και επιλύσει πληθώρα τεχνικών ιδιαιτεροτήτων, όπως εργασίες καθαρισμού, συντήρησης και ανύψωσης φρεατίων για Δήμους και Οργανισμούς Ύδρευσης – Αποχέτευσης. Η εμπειρία αυτή έχει οδηγήσει στην απόκτηση εξειδικευμένης τεχνογνωσίας, έτοιμων μελετών εφαρμογής και τυποποιημένων διαδικασιών, οι οποίες συμβάλλουν στη μείωση του κόστους και του χρόνου εκτέλεσης. Επιπλέον, η εσωτερική οργάνωση και διαχείριση των έργων επιτρέπει αποτελεσματικό έλεγχο κόστους, αποφυγή καθυστερήσεων και βελτιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Το μόνιμο και εκπαιδευμένο τεχνικό προσωπικό γνωρίζει σε βάθος τις απαιτούμενες διαδικασίες και τα μέτρα ασφαλείας, εξασφαλίζοντας ταχύτερη, αποδοτικότερη και ασφαλή εκτέλεση των εργασιών, χωρίς απώλειες χρόνου ή πόρων.

Δ. Δομή του Κόστους

Για την οικονομική ανάλυση του έργου χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ‘’κόστους – ωφελείας’’, δηλαδή θα αναλυθεί το κόστος κατασκευής του έργου και θα συγκριθεί με την οικονομική προσφορά, προκειμένου να αποδειχθεί το χρηματικό όφελος της εταιρείας μας από την κατασκευή του έργου. Το κόστος κατασκευής του έργου αναλύεται σε δύο κατηγορίες: το άμεσο και το έμμεσο κόστος, όπως περιγράφεται κάτωθι:

***Α) Έμμεσο κόστος** είναι το κόστος που δεν δύναται να αποτιμηθεί σε συγκεκριμένη εργασία του έργου, αλλά αφορά το σύνολο αυτού (γενικά έξοδα). Για παράδειγμα έμμεσο κόστος είναι τα γενικά έξοδα του εργοταξίου, τα έξοδα των εγγυητικών – ασφαλίσεων, τα γενικά έξοδα της επιχείρησης, διάφορες κρατήσεις κλπ. Έχοντας υπόψη την εγκύκλιο 9/2017, η οποία δίνει διευκρινήσεις σχετικά με το άρθρο 53, παρ. 7, περίπτ. Θ’ του Ν.4412/2016 και προσδιορίζει κατ΄ εκτίμηση τα ποσοστά του εμμέσου κόστους επί του προϋπολογισμού του έργου ανά κατηγορία, το έμμεσο κόστος του έργου, προκύπτει βάσει των κάτωθι πινάκων:*

Στον υπολογισμό του έμμεσου κόστους υπήρχε διαφοροποίηση σε ορισμένα ποσοστά, προκειμένου να είναι προσαρμοσμένη η εκτίμηση στο πλαίσιο εκτέλεσης του συγκεκριμένου έργου. Η συνολική δαπάνη του Έμμεσου Κόστους προκύπτει σύμφωνα με τον πίνακα Έμμεσου Κόστους που συνοδεύει την αιτιολόγηση και ισούται με:

ΔΑΠΑΝΗ Α = 38.242,44 €

***Β) Άμεσο κόστος** είναι το συνολικό κόστος των επιμέρους εργασιών, οι οποίες συνθέτουν το φυσικό αντικείμενο του έργου και περιλαμβάνουν τα κόστη των υλικών (ενσωματωμένων ή χρησιμοποιουμένων), του εργατικού προσωπικού, του μηχανολογικού εξοπλισμού και το κόστος των πιθανών υπεργολάβων. Πρόκειται για κόστος πρωτογενούς κατασκευής, το οποίο αθροιζόμενο για το σύνολο των εργασιών, δίνει το συνολικό άμεσο κόστος του έργου. Στο εν λόγω έργο τα υλικά είναι ενσωματωμένα καθώς και το κόστος των ημερομισθίων και των ασφαλιστικών εισφορών στις αντίστοιχες εργασίες. Η Δαπάνη του αμέσου κόστους σύμφωνα με τον συνημμένο πίνακα υπολογισμού ισούται με:*

ΔΑΠΑΝΗ Β= 157.510,82 €

Παραδοχές:

1. Όσον αφορά την εργατική δαπάνη έχει ληφθεί υπόψη η εργοδοτική επιβάρυνση στο εργατοτεχνικό προσωπικό που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό του άμεσου κόστους.

2. Ο Φ.Π.Α. των υλικών δεν λαμβάνεται υπόψη, διότι θα επιστραφεί από τη Δ.Ο.Υ. με πιστωτικό Φ.Π.Α.

Συνολικό κόστος έργου:

Δαπάνη Α + Δαπάνη Β =38.242,44+157.510,82= 195.753,26

Το μικτό κέρδος εξάγεται από την διαφορά του προϋπολογισμού της προσφοράς χωρίς τα απρόβλεπτα, απολογιστικά και ΦΠΑ (24%) και του Συνολικού κόστος του έργου, σύμφωνα με τον κάτωθι πίνακα υπολογισμού

Α/Α	ΕΙΔΟΣ	ΔΑΠΑΝΗ	
1	ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ (Α. ΣΤΑΘΕΡΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ Β. ΧΡΟΝΙΚΩΣ ΣΥΝΗΡΤΗΜΕΝΑ ΕΞΟΔΑ ΕΡΓΟΥ)	(i)	38.242,44
2	ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ (ΥΛΙΚΑ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ, ΕΡΓΑΣΙΑ)	(ii)	157.510,82
	ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	(i)+(ii)=(iii)	**195.753,26**
	ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	(iv)	**213.425,63**
	ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ:	(iv)-(iii)=(v)	**17.672,38**
	ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ:		**22,00%**
	ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ:		**13.784,45**
	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ:		**6,46%**

Μικτό κέρδος έργου= 213.425,63-195.753,26=17.672,38

Το μικτό κέρδος έργου φορολογείται με ενιαίο ποσοστό 22% ως σήμερα ισχύει, ήτοι φόρος καθαρών

*κερδών= 17.672,38*22%=3.887,92*

Επομένως το καθαρό όφελος για τον ανάδοχο από την κατασκευή του έργου είναι 17.672,38-

3.887,92=13.784,45

Η σκοπιμότητα της παρούσας αιτιολόγησης είναι η απόδειξη του θετικού ισοζυγίου εσόδων – εξόδων. Γι' αυτό υπολογίστηκε το έμμεσο και άμεσο κόστος του έργου και συγκρίθηκε με τον προϋπολογισμό της προσφοράς χωρίς τα απρόβλεπτα, απολογιστικά (περιλαμβάνουν ενδεικτικά έξοδα αρχαιολόγου και διαχείριση αποβλήτων) και ΦΠΑ (€). ***Υπολογίσθηκε το καθαρό κέρδος για τον ανάδοχο, το οποίο ανέρχεται στο ποσό των 13.784,45 €****, και αντιστοιχεί σε ποσοστό 6,46% επί του προϋπολογισμού προσφοράς (213.425,63 €)...».*

ε) Πέμπτον, η προσφορά του Μαζαράκη Ηλία, την οποία κατέθεσε η εταιρεία «LM CONSTRUCTION ΑΚΤΕ», με την αιτιολόγηση της προσφοράς της, και την οποία επικαλείται (η ως άνω εταιρεία) για την εκτέλεση των εργασιών των άρθρων του τιμολογίου της μελέτης ΑΤ9 έως ΑΤ24 και ΑΤ31 έως ΑΤ33 την προσφορά του Πολιτικού Μηχανικού Ηλία Γ. Μαζαράκη, αναφέρει ρητώς ότι αφορά και σε εργασίες του επίμαχου έργου και έχει ως εξής:

15	23	Πλακοστρώσεις πεζοδρομίων, νησίδων κ.λ.π.	m2	50.00	9.00
16	24	Πρόχυτα κράσπεδα από σκυρόδεμα	m	50.00	6.00
23	31	Τυποποιημένα φρεάτια αποστράγγισης και αποχέτευσης ομβρίων (ΠΚΕ) Φρεάτιο επίσκεψης υπονόμου τύπου Φ10 (D=0,80 m) (ΠΚΕ)	ΤΕΜ	3.00	800.00
24	32	Τυποποιημένα φρεάτια αποστράγγισης και αποχέτευσης ομβρίων (ΠΚΕ) Φρεάτιο επίσκεψης υπονόμου τύπου Φ10 (D=0,40 m ή 0,60 m (ΠΚΕ)	ΤΕΜ	3.00	600.00
25	33	Τυποποιημένα φρεάτια αποστράγγισης και αποχέτευσης ομβρίων (ΠΚΕ) Φρεάτιο υδροσυλλογής τύπου Φ1Ν (ΠΚΕ)	ΤΕΜ	5.00	290.00

στ) Έκτον, η παρεμβαίνουσα επάγεται ότι η οικονομική προσφορά του κ. Μαζαράκη συμπεριλήφθηκε ως συγκριτικό στοιχείο που αποτυπώνει τις συνήθεις τιμές της αγοράς. Ότι αναφέρεται (η επίμαχη προσφορά) στα άρθρα του Τιμολογίου, επί των οποίων η παρεμβαίνουσα δεν παρείχε λοιπά στοιχεία κοστολόγησης. Ότι τη δεδομένη στιγμή της υποβολής της προσφοράς δεν είχε (η παρεμβαίνουσα) βούληση σύναψης υπεργολαβίας.

ζ) Έβδομον, η αναθέτουσα επάγεται ότι η διατύπωση στην αιτιολόγηση της παρεμβαίνουσας περί «πιθανών εργολάβων» καταδεικνύει την πρόθεσή της για δυνητική χρήση υπεργολάβου και όχι την εκ των προτέρων σύναψη υπεργολαβίας. Ότι η παρεμβαίνουσα διαθέτει έμπειρο μόνιμο προσωπικό αποτελούμενο από χειριστές, τεχνικούς και κατάλληλο μηχανολογικό, πληθώρα μηχανημάτων και ως εκ τούτου μπορεί να ανταπεξέλθει στην κατασκευή έργων μεγάλων και ιδιαίτερων απαιτήσεων, και εν προκειμένω του συγκεκριμένου έργου το οποίο δεν έχει ιδιαίτερες δυσκολίες και απαιτήσεις. Ότι η προσφορά του κ. Μαζαράκη αφορά σε μεμονωμένες εργασίες του τιμολογίου άνευ ιδιαίτερης δυσκολίας -και όχι σε τμήμα του έργου, δεν συνιστούν υπεργολαβία, και θα μπορούσαν κάλλιστα να εκτελεστούν από τον ιδιόκτητο εξοπλισμό και το προσωπικό της παρεβαίνουσας. Ότι το ποσό της ανωτέρω προσφοράς ανέρχεται σε 25.420 ευρώ, στο οποίο περιλαμβάνεται και η προμήθεια των υλικών, η οποία αν αφαιρεθεί, ελαττώνει περαιτέρω την εν λόγω δαπάνη. Ότι η ανωτέρω προσφορά προσκομίσθηκε προς διευκόλυνση της τεκμηρίωσης της αιτούμενης – εκ της αναθέτουσας- αιτιολόγησης και δεν δηλώνει την ανάθεση τμήματος του έργου σε τρίτο πρόσωπο. Εν προκειμένω, η παρεμβαίνουσα κοστολογεί τις αντίστοιχες εργασίες των άρθρων ΑΤ9 έως ΑΤ24 και ΑΤ31 έως ΑΤ33 του τιμολογίου δημοπράτησης αποκλειστικά βάσει της προσφοράς του ανωτέρω Ηλία Γ. Μαζαράκη.

Β. Στην προκειμένη περίπτωση από το όλο περιεχόμενο της αιτιολόγησης της προσφερθείσας τιμής από την παρεμβαίνουσα δεν προκύπτει ότι η παρεμβαίνουσα έλαβε την επίμαχη οικονομική προσφορά στο πλαίσιο έρευνας αγοράς, αφού αυτή δεν αναφέρεται ως συγκριτικό στοιχείο για την τεκμηρίωση της κοστολόγησης της δαπάνης των αντίστοιχων εργασιών από την ίδια. Άλλωστε, για τα επίμαχα άρθρα του τιμολογίου η παρεμβαίνουσα προσκόμισε μόνο την προσφορά του ανωτέρω Ηλία Γ. Μαζαράκη. Οι δε λοιπές δύο προσφορές, που αναφέρει η παρεμβαίνουσα, αφορούν αποκλειστικά προμήθεια άλλων υλικών, και όχι τα επίμαχα άρθρα του τιμολογίου, τα οποία περιλαμβάνονται στην προσφορά του Μαζαράκη. Πιο συγκεκριμένα, οι ανωτέρω δύο προσφορές, είναι: α) η προσφορά της «ΥΔΡΟΔΟΜΗ ΑΕ», η οποία αφορά σε προμήθεια «ΣΩΛ.PVC ΥΠΟΝ. Φ315 Σ41 PESTAN ΜΕΤ» και «ΕΛΑΣΤ.ΔΑΚΤ. ΥΠΟΝ. Φ315» (ψηφιακό αρχείο «ΠΡΟΣΦΟΡΑ 2», και β) η

προσφορά της «ΝΙΚΟΣ Δ. ΜΕΛΗΣ ΑΕ» αφορά σε προμήθεια «ΣΩΛΗΝΑ ΕΝ 1916- DN 800 ΚΛΑΣΗΣ 120, ΕΛΑΣΤΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ Φ 800, ΣΩΛΗΝΑ ΕΝ 1916- DN 1000 ΚΛΑΣΗΣ 120, ΕΛΑΣΤΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ Φ 1000, ΣΩΛΗΝΑ ΕΝ 1916- DN 1200 ΚΛΑΣΗΣ 120, ΕΛΑΣΤΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ Φ 1200, ΣΩΛΗΝΑ ΕΝ 1916- DN 1400 ΚΛΑΣΗΣ 120, ΕΛΑΣΤΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ Φ 1400, ΣΩΛΗΝΑ ΕΝ 1916- DN 600 ΚΛΑΣΗΣ 120, ΕΛΑΣΤΙΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ Φ 600». Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι επίμαχες εργασίες των άρθρων τιμολογίου δημοπράτησης (ήτοι, των άρθρων ΑΤ9 έως ΑΤ24 και ΑΤ31 έως ΑΤ33) κοστολογήθηκαν αποκλειστικά με βάση την ανωτέρω προσφορά του Ηλία Γ. Μαζαράκη, αφού το κόστος της κάθε εργασίας στον πίνακα αυτόν συντίθεται από την τιμή του υλικού πλέον την τιμή εργασίας, όπως αυτή προσφέρεται από τον ανωτέρω. Εξάλλου, οι εξηγήσεις της παρεμβαίνουσας δεν περιέχουν κανένα στοιχείο κοστολόγησης των παραπάνω εργασιών για την εκτέλεσή τους με ίδιους πόρους της παρεμβαίνουσας, όπως, ενδεικτικά, τον αριθμό και το κόστος των απαιτούμενων ημερομισθίων για την πραγματοποίησή τους, τις απαιτούμενες ειδικότητες εργαζομένων και τα εφαρμοστέα για κάθε μια από αυτές ημερομίσθια κ.λπ., ώστε να μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η προσφορά του Μαζαράκη υποβλήθηκε για την τεκμηρίωση του αντικειμενικού υπολογισμού του αντίστοιχου κόστους από την παρεμβαίνουσα, απορριπτομένων των αντίθετων ισχυρισμών της παρεμβαίνουσας. Εν ολίγοις, η παρεμβαίνουσα, στην αιτιολόγηση της προσφοράς της, δεν αναφέρει ότι διαθέτει δικά της συνεργεία ή προσωπικό που θα εκτελέσει τις επίμαχες εργασίες. (Δ.Εφ.Θεσσαλ. 155/2025). Απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός της αναθέτουσας ότι οι εργασίες που αναφέρονται στην προσφορά του Μαζαράκη αντιστοιχούν μόνο στο ποσό των 25.420 ευρώ. Ο ισχυρισμός αυτός προβάλλεται αλυσιτελώς, διότι τα άρθρα 23.1 και 25.1 της Διακήρυξης απαιτούν την αναφορά, στο ΕΕΕΣ του προσφέροντος, της πρόθεσής του να αναθέσει υπεργολαβικά την εκτέλεση εργασιών της σύμβασης, ανεξάρτητα από το ποσοστό του έργου που αντιπροσωπεύουν αυτές. (Δ.Εφ.Θεσσαλ. 158/2025). Από τα ανωτέρω περιλαμβανόμενα στην αιτιολόγηση της παρεμβαίνουσας στοιχειοθετείται η πρόθεσή της να αναθέσει στον Μαζαράκη την εκτέλεση των συγκεκριμένων εργασιών της υπό ανάθεση σύμβασης με το νομικό καθεστώς της «υπεργολαβίας» και δη το σύνολο των εργασιών (ΑΤ9 έως ΑΤ24 και ΑΤ31 έως ΑΤ33), χωρίς, όμως, να το δηλώσει, ως όφειλε, στο

ΕΕΕΣ της, και χωρίς να υποβάλει για τον υπεργολάβο χωριστό ΕΕΕΣ (Δ.Εφ.Θεσσαλονίκης 158/2025, 235/2024 Δ.Εφ.Χανίων 15/2024), απορριπτομένων ως αβασίμων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών της παρεμβαίνουσας. Η ανωτέρω παράλειψη, που αφαιρεί από την αναθέτουσα Αρχή τη δυνατότητα να ελέγξει τη συνδρομή στο πρόσωπο του υπεργολάβου των κριτηρίων επιλογής και τη μη ύπαρξη λόγων αποκλεισμού, καθιστά αυτοτελώς την προσφορά της παρεμβαίνουσας μη νόμιμη (πρβλ. Δ.Εφ.Θεσσαλονίκης 223/2025 Δ.Εφ Αθ. 8-9/2025). Άρα, ο πρώτος λόγος της προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός.

9. Ο προσφεύγων, με το δεύτερο λόγο της προσφυγής, προβάλλει ότι: *«Η προσβαλλόμενη απόφαση είναι άκυρη για παντελή έλλειψη αιτιολογίας, άλλως για πλημμελή αιτιολογία».* Αναλυτικότερα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι: *"…Η εταιρία «LM CONSTRUCTION AKTE» όφειλε με την αιτιολόγησή της να προσκομίσει διαδοχικές επιμετρήσεις των παρόμοιων έργων που επικαλείτο προκειμένου να τεκμηριώσει κατά διαφανή και ορισμένο τρόπο τις ημερήσιες αποδόσεις των συνεργείων της, τις άδειες των μηχανημάτων της και των χειριστών τους, την πρωτοτυπία της μεθόδου που χρησιμοποιεί κ.ο.κ που ανέφερε στην αιτιολόγησή της. Από την στιγμή που η προσφέρουσα «LM CONSTRUCTION AKTE» δεν υπέβαλε αποδεικτικά στοιχεία των αποδόσεων που επικαλείτο, όφειλε η Επιτροπή Διαγωνισμού είτε να απορρίψει ως ατεκμηρίωτη και αναπόδεικτη την προσφορά της προσωρινής αναδόχου, είτε να καλέσει την προσωρινή ανάδοχο να διευκρινήσει τις αποδόσεις των μηχανημάτων και του προσωπικού που επικαλείται...".*

Α. Ως προς το δεύτερο λόγο της προσφυγής, κρίνονται τα κάτωθι.

α) Πρώτον, η αναθέτουσα αρχή, όταν κρίνει περί ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς, πρέπει να σχηματίζει ασφαλή κρίση, ως προς το παραδεκτό της προσφοράς, ώστε να διασφαλίζεται πραγματικός ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων αναδόχων (Δ.Εφ.Α 1816/2025, 1815/2025, Δ.Εφ. Πατρών 16/2024).

β) Δεύτερον, οι εξηγήσεις της παρεμβαίνουσας έγιναν δεκτές δυνάμει του Πρακτικού ΙΙ της Επιτροπής Διαγωνισμού, το οποίο και ενέκρινε η προσβαλλόμενη, με την κάτωθι αιτιολογία: *"...Η Επιτροπή Διαγωνισμού αφού*

μελέτησε την αιτιολόγηση του ως άνω οικονομικού φορέα και λαμβάνοντας υπόψη τους όρους της διακήρυξης και τα τεύχη δημοπράτησης γνωμοδοτεί ως εξής: LM CONSTRUCTION ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Σύμφωνα με την αιτιολόγηση που υπέβαλε ο Ο.Φ. «LM CONSTRUCTION ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ» προκύπτει ότι το συνολικό κόστος κατασκευής του έργου (άμεσο και έμμεσο) θα ανέλθει σε 195.753,26 € και λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική του προσφορά, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 213.425,63 € προκύπτει μικτό κέρδος ύψους 213.425,63 € - 195.753,26 € = 17.672,38 €. Αφαιρώντας το ποσό φορολόγησης προκύπτει καθαρό κέρδος 13.784,45 € δηλαδή ποσοστό κέρδους 6,46 %. Από τα επιμέρους στοιχεία της αιτιολόγησης του Ο.Φ. προκύπτουν τα εξής: Στα γενικά έξοδα ο Ο.Φ. έχει ακολουθήσει την δομή της Εγκυκλίου 9/2017 του Υπ. Υποδομών και Μεταφορών. Στις δαπάνες που ο Ο.Φ. διαφοροποιείται από τα ποσοστά της εγκυκλίου το κάνει τεκμηριωμένα. Στον υπολογισμό του άμεσου κόστους ο Ο.Φ. κάνει αναλυτική κοστολόγηση ανά άρθρο τιμολογίου της μελέτης. Σε όποια άρθρα δεν παρείχε ανάλυση κόστους, το κόστος τους λήφθηκε ίσο με το κόστος του Προϋπολογισμού Μελέτης. Κατόπιν των παραπάνω η προσφορά του οικονομικού φορέα «LM CONSTRUCTION ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΙΕΡΑ Α.Τ.Ε.» κρίνεται ως επαρκώς αιτιολογημένη...".

γ) Τρίτον, η παρεμβαίνουσα επάγεται ότι δεν απαιτείται αναλυτική παράθεση των λόγων αποδοχής στην απόφαση που κάνει δεκτές τις εξηγήσεις του οικονομικού φορέα περί του μη ασυνήθιστα χαμηλού της προσφοράς του. Ότι η υποχρέωση προσκόμισης αναλυτικών εγγράφων ή διαδοχικών επιμετρήσεων δεν είναι αυστηρή στο στάδιο της αρχικής αιτιολόγησης της προσφοράς, αλλά δύναται να ζητηθούν από την αναθέτουσα Αρχή σε μεταγενέστερο στάδιο, εφόσον κριθεί απαραίτητο. Ότι οι αποδόσεις προσωπικού και μηχανημάτων που λήφθηκαν υπόψη αποτελούν λογικές και ρεαλιστικές παραδοχές, πλήρως προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες του παρόντος έργου και αντανακλούν με ακρίβεια τις δυνατότητες της παρεμβαίνουσας εταιρείας να εκτελέσει το έργο με ίδια μέσα και τον διαθέσιμο εξοπλισμό, εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα και την ποιότητα της προσφοράς.

δ) Τέταρτον, η αναθέτουσα, με τις απόψεις, επάγεται ότι δεν απαιτείται τεκμηρίωση από την αναθέτουσα αρχή για την αποδοχή ή όχι της υπό κρίση αιτιολόγησης της προσφοράς της παρεμβαίνουσας. Ότι η έκπτωση που παρείχε (33%) δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή σύμφωνα και με άλλους διαγωνισμούς που έχουν ανατεθεί από την ίδια ή και άλλες αναθέτουσες Αρχές για παρόμοια έργα. Ότι η αιτιολόγηση της επίμαχης οικονομικής προσφοράς συνοδευόταν από σύνολο δικαιολογητικών και στοιχείων, και δη «• Πίνακα 1, με αναλυτικό κόστος ανά άρθρο προϋπολογισμού, • Πίνακες υπολογισμού άμεσου και έμμεσου κόστους, • Προσφορές 1, 2 και 3, και συγκεκριμένα: – Προσφορά 1 (ενδεικτική προσφορά Ηλία Μαζαράκη), – Προσφορά 2 (προσφορά Υδροδομή Α.Ε.), – Προσφορά 3 (προσφορά Νίκος Δ. Μελής Α.Ε.)».

Β. Εν προκειμένω διαγωνιζόμενος του οποίου η οικονομική προσφορά θεωρείται -με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται με τις διατάξεις αυτές- ως "ασυνήθιστα χαμηλή" οφείλει, καλούμενος προς τούτο από την αναθέτουσα Αρχή, να υποβάλει πλήρη ανάλυση της συνθέσεως της προσφοράς του, με παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων κόστους, και να αποδείξει ότι το κόστος αυτό ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις για την υλοποίηση της σύμβασης και τους αναγκαίους προς τούτο πόρους (αποδόσεις εργατοτεχνικού προσωπικού), ώστε να καλύπτονται πλήρως οι απαιτήσεις της διακήρυξης και των λοιπών τευχών δημοπρατήσεως και να διασφαλίζεται εύλογο όφελος για τον ανάδοχο. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβανομένου υπόψη ότι η αναθέτουσα Αρχή προκαθόρισε με ρητή πρόβλεψη της διακήρυξης (άρθρο 4.1 περ. η΄) ότι η προσφορά της παρεμβαίνουσας τεκμαίρεται "ασυνήθιστα χαμηλή", το βάρος απόδειξης για την ανατροπή του τεκμηρίου αυτού το έφερε η παρεμβαίνουσα και όφειλε προς τούτο να επικαλεσθεί, κατά την κρίση της, κάθε πρόσφορο και επαληθεύσιμο στοιχείο, καθώς και τα τυχόν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παρεχομένων από τον ίδιο υπηρεσιών, που δικαιολογούν το ύψος της προσφοράς της. (Δ.Εφ.Αθ 2208/2023). Εν ολίγοις, το βάρος της απόδειξης των ισχυρισμών της παρεμβαίνουσας και, άρα και τον κίνδυνο από τον κλονισμό των στοιχείων που η ίδια επικαλέσθηκε ως κρίσιμα, προκειμένου να δικαιολογήσει την ικανότητά της να εκτελέσει πλήρως και εγκαίρως τη σύμβαση με το συγκεκριμένο συμβατικό τίμημα, το έφερε η ίδια παρεμβαίνουσα (πρβλ 2745/2019). Η

παρεμβαίνουσα, όμως, στις δοθείσες διευκρινίσεις της, ανέφερε γενικόλογα τα εξής: *«Κατά την εκτέλεση παρόμοιων έργων, η εταιρεία έχει αντιμετωπίσει και επιλύσει πληθώρα τεχνικών ιδιαιτεροτήτων, όπως εργασίες καθαρισμού, συντήρησης και ανύψωσης φρεατίων για Δήμους και Οργανισμούς Ύδρευσης – Αποχέτευσης. Η εμπειρία αυτή έχει οδηγήσει στην απόκτηση εξειδικευμένης τεχνογνωσίας, έτοιμων μελετών εφαρμογής και τυποποιημένων διαδικασιών, οι οποίες συμβάλλουν στη μείωση του κόστους και του χρόνου εκτέλεσης. Επιπλέον, η εσωτερική οργάνωση και διαχείριση των έργων επιτρέπει αποτελεσματικό έλεγχο κόστους, αποφυγή καθυστερήσεων και βελτιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Το μόνιμο και εκπαιδευμένο τεχνικό προσωπικό γνωρίζει σε βάθος τις απαιτούμενες διαδικασίες και τα μέτρα ασφαλείας, εξασφαλίζοντας ταχύτερη, αποδοτικότερη και ασφαλή εκτέλεση των εργασιών, χωρίς απώλειες χρόνου ή πόρων»*, χωρίς παράλληλα να προσκομίσει συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία (π.χ συμβάσεις έργων, πίνακα προσωπικού, κατάλογο με τον εξοπλισμό). Βάσει αυτών, ο δεύτερος λόγος της προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός.

10. Ο προσφεύγων, με τον τρίτο λόγο της προσφυγής, ισχυρίζεται ότι: *"Η προσωρινή ανάδοχος στην προσπάθειά της να εμφανίσει μία ζημιογόνο προσφορά ως δήθεν κερδοφόρο παρέλειψε στο έμμεσο κόστος του έργου να συμπεριλάβει κονδύλια του έμμεσου κόστους του έργου που είναι αναγκαία για την άρτια και έντεχνη εκτέλεση του έργου. Συγκεκριμένα: Η προσωρινή ανάδοχος για τον υπολογισμό του έμμεσου κόστους του έργου κάνει χρήση της εγκυκλίου 9/2017 του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών. Μολονότι κάνει χρήση της άνω εγκυκλίου δεν την εφαρμόζει ως προς όλα τα κονδύλιά της χωρίς να αναφέρει τους λόγους που την απαλλάσσουν από τα σχετικά κονδύλια της εγκυκλίου 9/2017 της οποίας οικειοθελώς κάνει χρήση. Ενδεικτικά επικαλούμεθα την παράλειψη της προσωρινής αναδόχου να υπολογίσει κόστος για το κονδύλι Β5 της εγκυκλίου 9/2017 «Για την εκτέλεση των καθηκόντων της παραπάνω κατηγορίας προσωπικού Β2 π.χ χρήση αυτοκινήτων». Είναι αδιανόητο ένα έργο που εκτείνεται σε τόσους δρόμους του Πειραιά να μη χρήζει μεταφορικού μέσου για το προσωπικό που ασκεί καθήκοντα επιστασίας του έργου. Επισημαίνουμε ότι βάσει της εγκυκλίου 9/2017 το κόστος για το άνω κονδύλι ανέρχεται 1.911,27 €."*. Ως προς τον τρίτο λόγο της προσφυγής,

λεκτέα τα κάτωθι. Στην επίμαχη αιτιολόγηση της προσφοράς της παρεμβαίνουσας, αυτή αναφέρει ως εργολαβικό κέρδος το ποσό των 13.784,45 €. Περαιτέρω, δεν καθίσταται, άνευ ετέρου, αδικαιολόγητα χαμηλή μια οικονομική προσφορά εκ μόνου του λόγου ότι οι παρασχεθείσες διευκρινίσεις ως προς συγκεκριμένα κονδύλια κρίνονται τελικώς ανεπαρκείς, καθόσον ενδέχεται η μη επαρκής αιτιολόγηση ως προς τα συγκεκριμένα κονδύλια, αυτοτελώς αξιολογούμενη, να μην επηρεάζει την αξιοπιστία και τη σοβαρότητα της υποβληθείσας προσφοράς, εν όψει π.χ. του ύψους της επιβάρυνσης για ορισμένο κονδύλιο λόγω μη επαρκούς αιτιολόγησής του, σε συνδυασμό με το περιθώριο κέρδους της προσφοράς (ΣτΕ 292/2024). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο προσφεύγων δεν προβάλλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς, με τους οποίους να αποδεικνύει το ζημιογόνο της προσφοράς της παρεμβαίνουσας, το οποίο και να θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σύμβασης. Άρα, ο τρίτος λόγος της προσφυγής είναι απορριπτέος ως αόριστος.

11. Ο προσφεύγων, με τον τέταρτο λόγο της προσφυγής, ισχυρίζεται ότι: *«Περαιτέρω στην αιτιολόγησή της η εταιρία «LM CONSTRUCTION AKTE» δεν υπολογίζει αναλυτικά βάσει των υποχρεωτικής εφαρμογής εγκυκλίων του ΕΦΚΑ τις εργοδοτικές εισφορές (κόστος ασφάλισης) και για την κάλυψη της έλλειψης αναφέρει ότι έχουν υπολογισθεί στο εργατικό κόστος. Με αυτό το περιεχόμενο η αιτιολόγηση της προσφοράς της προσωρινής αναδόχου είναι αόριστη και ατεκμηρίωτη ως προς το έμμεσο κόστος και η προσβαλλόμενη που την έκανε δεκτή έσφαλε και πρέπει να ακυρωθεί ως αναιτιολόγητη».* Ως προς τον τέταρτο λόγο της προσφυγής, λεκτέα τα κάτωθι. Οι οικείοι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος είναι απορριπτέοι ως αόριστοι. Ο προσφεύγων δεν προβάλλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς, δεν παραθέτει το εφαρμοστέο νομοθετικό πλαίσιο ούτε συγκεκριμένους αριθμητικούς υπολογισμούς, βάσει των οποίων έπρεπε να υπολογισθεί το επίμαχο κόστος ασφάλισης (Δ.Εφ.Λαρ. 119/2022, σκ. 28). Άρα, ο τέταρτος λόγος της προσφυγής τυγχάνει απορριπτέος.

12. Ο προσφεύγων, με τον πέμπτο λόγο της προσφυγής, ισχυρίζεται ότι: «*Η προσβαλλόμενη απόφαση είναι άκυρη καθώς δέχθηκε την αιτιολόγηση της προσωρινής αναδόχου μολονότι αυτή παρέλειψε στην αιτιολόγηση που υπέβαλε να αναφέρει εάν έχει λάβει ή όχι κρατική ενίσχυση, όπως προβλέπεται*

στα άρθρα 88 και 89 του Ν. 4412/2016. Αιτιολόγηση που δεν συνοδεύεται από δήλωση του προσφέροντος περί χορήγησης ή μη σ' αυτόν κρατικής ενίσχυσης είναι ελλιπής και η απόφαση της αναθέτουσας αρχής που την αποδέχεται είναι ακυρωτέα για παντελή έλλειψη αιτιολογίας, άλλως και σε κάθε περίπτωση για πλημμελή αιτιολογία.». Ως προς τον πέμπτο λόγο της προσφυγής, λεκτέα τα κάτωθι. Πρωτίστως, από την διάταξη του άρθρου 88 παρ. 2 του ν. 4412/2016 προκύπτει, ότι αναφέρονται «ιδίως» τα στοιχεία, που εξηγούν το ύψος της οικονομικής προσφοράς ενός συμμετέχοντος οικονομικού φορέα, στα οποία στοιχεία) περιλαμβάνεται ενδεικτικώς - και όχι υποχρεωτικά- και η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα. Εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν προβάλλει με συγκεκριμένο και ορισμένο τρόπο, ούτε και αποδεικνύει, ότι η παρεμβαίνουσα έχει λάβει κρατική ενίσχυση. Η παρεμβαίνουσα, στην αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς της, δεν αναφέρει, ότι το προσφερόμενο ποσοστό έκπτωσης είναι αποτέλεσμα χορήγησης προς την επιχείρησή της κρατικής ενίσχυσης. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων δεν προβάλλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί λήψης κρατικής ενίσχυσης, ο πέμπτος λόγος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί, ως αόριστος. Τούτο διότι ο προσφεύγων δεν αναφέρει στοιχεία, βάσει των οποίων αποδεικνύονται οι ισχυρισμοί του, ότι δηλαδή η παρεμβαίνουσα έλαβε κρατική ενίσχυση. Άλλωστε, ο προσφεύγων ήταν αυτός που έφερε το βάρος ορισμένης επίκλησης και απόδειξης και δη, ήδη δια της προσφυγής του, των προϋποθέσεων που απαιτούντο για τη στήριξη των αιτιάσεών του (1256,1257,1258,1259/2022 ΕΑΔΗΣΥ, σελ. 129).

13. Κατόπιν των ανωτέρω, η προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή, να απορριφθεί η παρέμβαση, και ν' ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, καθ' ο μέρος ανέδειξε προσωρινή ανάδοχο την παρεμβαίνουσα.

14. Σε συνέχεια της ανωτέρω σκέψης, πρέπει να επιστραφεί το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Ακυρώνει την προσβαλλόμενη κατά το σκεπτικό.

Ορίζει την επιστροφή του παραβόλου στον προσφεύγοντα.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 23 Ιανουαρίου 2026 και εκδόθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2026 στην Αθήνα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ **Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΖΩΗ **ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΜΗΝΤΟΥ**